

Con chó Bắc (Trích Tiếng gọi nơi hoang dã)

I. Kiến thức cơ bản

• **Tác giả:** *Giắc Lân-đơn (1876-1916) là nhà văn Mỹ. Ông trải qua thời thanh niên vất vả, từng làm nhiều nghề để kiếm ăn và sớm tiếp cận với tư tưởng của chủ nghĩa xã hội. Vì những lẽ đó, ông thường được so sánh với Mác-xim Go-rơ-ki của Nga. G. Lân-đơn là tác giả của nhiều tiểu thuyết nổi tiếng như “Tiếng gọi nơi hoang dã.” “Sói biển.”*

• **Tác phẩm:** *Văn bản **Con chó Bắc** trích từ tiểu thuyết **Tiếng gọi nơi hoang dã**. Tác phẩm kể về Bắc, một con chó bị bắt cóc đưa lên vùng Bắc cực để kéo xe trượt tuyết cho những người tìm vàng. Bắc đã qua tay nhiều ông chủ độc ác. Chỉ riêng Giôn Thoóc-ton là người đã có lòng nhân từ đối với nó, và nó được cảm hoá. Về sau, khi Thoóc-ton chết, nó hoàn toàn dứt bỏ con người, đi theo tiếng gọi nơi hoang dã và trở thành một con chó hoang.*

• *Trong đoạn trích **Con chó Bắc**, nhà văn Mỹ Lân-đơn có những nhận xét tinh tế khi viết về những con chó, thể hiện trí tưởng tượng tuyệt vời khi đi sâu vào “tâm hồn” của con chó Bắc, đồng thời bộc lộ tình cảm yêu thương của mình đối với loài vật.*

II. Hướng dẫn đọc hiểu văn bản

Câu 1. Hãy xác định bố cục của bài văn theo trật tự diễn biến sau đây.

Căn cứ vào trật tự diễn biến đoạn trích có thể chia làm ba phần:

- + Phần một (từ đầu cho đến “khơi dậy lên được”): Giới thiệu mối quan hệ tình cảm giữa Thoóc-ton và Bắc.
- + Phần hai (từ đầu đến “hầu như đăng ấy biết nói đây”): Tình cảm của Thoóc-ton đối với Bắc.
- + Phần ba (còn lại): Tình cảm của Bắc đối với Thoóc-ton.

Câu 2. Cách cư xử của Thoóc-ton đối với Bắc có gì đặc biệt là biểu hiện ở những chi tiết nào? Tại sao trước khi diễn tả tình cảm của Bắc đối với chủ, nhà văn lại dành một đoạn để nói về tình cảm của Thoóc-ton đối với Bắc?

- + *Cách đối xử của Thoóc-ton đối với Bắc:* khác với những gia đình ông Thăm trước đó tình cảm của họ đối với Bắc chỉ là chuyện làm ăn cùng hội cùng phường, hoặc là trách nhiệm ra oai quá lăm đó là một thứ tình bạn trịnh trọng đường hoàng. Thoóc-ton đối với

Bác như đối với con cái của anh vậy. Trong ý nghĩ, trong tình cảm của anh, Thoóc-ton không xem Bắc là một con vật mà như một người bạn của anh.

- Anh luôn chào hỏi thân mật và ngồi xuống nói chuyện vui vẻ với Bắc y như một người bạn cùng trang lứa.

- “Anh có thói quen dùng hai tay túm lấy đầu Bắc rồi dựa đầu anh vào đầu nó hoặc lắc nó đẩy lui đẩy tới, và khi cổ họng Bắc rung lên những âm thanh không thốt nên lời Thoóc-ton lại kêu lên trân trọng: “Trời đất đáng ấy hầu như biết nói đấy” y như âu yếm đứa con thân yêu.

+ *Lí do nhà văn dành một đoạn văn để miêu tả tình cảm của Thoóc-ton đối với Bắc*

- Cái gì cũng phải có nguyên nhân và kết quả của nó. Tại sao Bắc lại trung thành và bảo vệ Thoóc-ton đến như thế? Tại sao Bắc lại yêu quý Thoóc-ton hơn bất cứ ông chủ nào đã nuôi nó? Bởi lẽ Thoóc-ton đã yêu quý Bắc hơn bất cứ những ông chủ trước đó của Bắc. Đó chính là lí do nhà văn đã dành một đoạn văn để miêu tả tình cảm của Thoóc-ton đối với Bắc, trước khi miêu tả tình cảm của Bắc đối với Thoóc-ton.

Câu 3. Tình cảm của con chó Bắc đối với chủ biểu hiện qua những khía cạnh khác nhau ra sao? Nhận xét về năng lực quan sát của tác giả khi viết đoạn văn này.

+ **Tình cảm của Bắc đối với chủ:**

- *Một tình yêu thương sôi nổi, nồng cháy đến cuồng nhiệt:* Mỗi khi được Thoóc-ton vuốt ve “nó tưởng như quả tim mình nhảy tung ra khỏi cơ thể vì quá ngây ngất, miệng cười hai mắt long lanh họng rung lên những âm thanh không thốt nên lời” “nó thường há miệng ra cắn lấy hai bàn tay Thoóc-ton và ép răng mạnh đến nỗi vết răng hằn vào da thịt một lúc”

- *Một tình thương bao hàm sự mang ơn và biết ơn và sự tôn thờ một cách sâu sắc:* Bắc biết cảm nhận sự khác biệt trong tình cảm của Thoóc-ton dành cho nó so với những ông chủ trước đó. Cho nên thái độ của nó đối với Thoóc-ton là “thái độ của kẻ đền ơn lấy yêu thương đến đáp lại yêu thương” “nó thường nằm phủ phục bên chân Thoóc-ton hàng giờ, mắt háo hức ngược nhìn lên mặt anh chăm chú xem xét theo dõi từng biểu hiện thoáng qua” và có lúc nằm ra xa quan sát hình dáng và “từng cử động trên thân thể anh” lúc được Thoóc-ton nhìn lại, đôi mắt nó ngời sáng toả rạng hạnh phúc.

- Một tình thương kèm theo sự lo âu, sợ hãi: Bắc đã nhiều lần bị thay đổi chủ xoành xoạch nên Bắc mang tâm lý sợ hãi không có người chủ nào sẽ gắn bó với nó lâu dài. Nó luôn bị

nỗi sợ này ám ảnh, hơn nữa cũng không có ông chủ nào yêu thương Bắc như Thoóc-ton. Nó sợ đến một ngày nào đó giấc mộng đẹp mà nó đang có sẽ biến mất, bởi vậy nó “không muốn rời Thoóc-ton một bước, trườn qua giá lạnh đến tận mép lều, đứng đấy lắng nghe tiếng thở đều đều của chủ”.

+ **Năng lực quan sát của tác giả:** Nhà văn tỏ ra rất tinh tế và nhạy cảm trong quan sát và diễn đạt. Cách miêu tả tâm trạng của con vật mang tính chất trữ tình sâu sắc, tạo được ấn tượng đặc biệt trong lòng độc giả.

Câu 4. Chứng minh trí tưởng tượng tuyệt vời và lòng yêu thương loài vật của nhà văn khi ông đi sâu vào “tâm hồn” của con chó Bắc.

+ Bắc chỉ là một con vật thể nhưng qua cách miêu tả của Giắc-Lân-đơn con chó Bắc giống như một con người biết cũng buồn vui, yêu thương, lo âu, sợ hãi,... Phải yêu thương loài vật đến như thế nào thì nhà văn mới có sự tưởng tượng phong phú đến như thế, và mới có cái nhìn đầy yêu thương đến như thế.

III. Tư liệu tham khảo

Sự gắn bó yêu thương đến mức quyến luyến giữa con người với con vật và giữa con vật với con người là điều hết sức tự nhiên. Con người quý con vật vì chúng là vật nuôi có ích, còn con vật thì hiền lành nhớ ơn phận và biết đền ơn, song quan hệ không dừng lại ở đó, ở chỗ con vật nuôi dù quý chủ đến đâu cũng chỉ có tính bản năng. Tục ngữ có câu “chó cậy gần nhà gà cậy gần chuồng” thể hiện một phần tính chất bản năng đó. Tiểu thuyết “Tiếng gọi nơi hoang dã” với đoạn trích Con chó Bắc lần đầu tiên có một cái nhìn mới mẻ hơn, sâu sắc thấm thía và cảm động hơn rất nhiều về mối quan hệ vốn giản đơn, quen thuộc ấy. Cái nhìn đậm chất nhân văn sáng tạo trong cách thể hiện, mang đến cho con người niềm hạnh phúc nho nhỏ nhưng đáng quý biết bao.

1. Tình cảm của Thoóc-ton với con chó Bắc là tình cảm yêu thương đặc biệt. Bắc là kẻ thấu hiểu và mang ơn. Trong ý nghĩ thâm kín sâu xa, nó cảm thấy diễm phúc được gặp con người này, con người không chỉ cứu sống nó mà còn là một người cha. Chỉ là một người cha mới có khả năng chăm sóc “con cái” của mình như vậy, chăm sóc chu đáo tận tình và không có giới hạn của sự yêu thương... ấy là chưa nói cách chăm sóc của Thoóc-ton không giống bất kì ai và hơn bất kì ai... Cái cách mà Thoóc-ton trò chuyện, những lời mà anh rủ rỉ được gọi là ấy làm cho cả hai thích thú. Còn thích thú hơn nữa đó là cử chỉ thân ái của anh “túm chặt lấy đầu bắc rồi dựa đầu anh vào đó”. Trong những

giây phút cao hứng này, Bắc còn nghe được tiếng của từ miệng anh khê thốt lên mà nó cho là “những lời nói nụng âu yếm”. Hạnh phúc lớn lao mà con chó Bắc có được từ Thoóc-ton là không gì so sánh được, “không gì vui sướng bằng”. Những lúc được đẩy lui đẩy tới như thế của Thoóc-ton, nó tưởng như “quả tim nhảy ra khỏi cơ thể”. Còn lúc buông ra rồi, nó như một đứa trẻ “bật dậy trên hai chân miệng cười hai mắt long lanh”. Những âm thanh trong cổ họng bắc rung lên không thốt nên lời làm cho Thoóc-ton ngạc nhiên và mừng rỡ: “Trời đất! Đàng ấy như biết nói đấy!”... Tất cả từ tấm lòng của Thoóc-ton với con vật của mình. Tình yêu ấy qua cảm nghĩ của Bắc được miêu tả bằng biện pháp song hành: Lúc thì cử chỉ, khi thì lời nói, mở ra nhiều bình diện và nâng cấp, mỗi lúc một trù mẩn, thương yêu lại tăng thêm một bậc, tình nghĩa của Thoóc-ton đối với Bắc thật là dồi dào không còn gì là giới hạn.

2. Tình cảm của con Bắc đối với Thoóc-ton tương ứng với những gì mà nó nhận được. Đó là thái độ thật sự mang ơn và ý thức đền ơn sâu sắc. Về thái độ chịu ơn, là con vật, Bắc suy nghĩ như một con người. Nó phân biệt được đúng sai và mức độ khác nhau của lòng tốt. Trước khi gặp Thoóc-ton với những cậu con trai của ông Thảm nó chỉ biết đến mối quan hệ “chỉ là chuyện làm ăn cùng hội cùng phường”, nó chỉ có trách nhiệm “ra oai hộ vệ”. Riêng với ông Thảm, nó nhận được tình bạn “trịnh trọng và đường hoàng” và có gì như xa cách ... Chỉ đến khi gặp được Thoóc-ton nó mới lạ lùng và choáng ngợp trước một cái gì lớn lao chột đến. Ấy là tình yêu thương. “Tình yêu thương, một tình yêu thương thật sự và nồng nàn lần đầu tiên phát ra bên trong nó”. “Một tình yêu thương sôi nổi nồng cháy, thương yêu để tôn thờ, thương yêu đến cuồng nhiệt”... Giữa cuộc đời rộng lớn, Bắc đã gặp không ít người, nhưng chỉ có Thoóc-ton, nó mới nhận ra một mái nhà của nó, nó mới thật sự được yêu thương.

Thái độ của nó là trách nhiệm của kẻ đến cá, lấy yêu thương đáp lại yêu thương. Và cái cách đền ơn – nghĩa là ngôn ngữ yêu thương của nó thật đặc biệt, trước hết vẫn là con vật nghĩa tình với con người, biểu hiện yêu thương gần giống như làm đau người ta. Bắc “thường há miệng cắn lấy bàn tay Thoóc-ton rồi ép răng xuống mạnh đến nỗi vết răng hằn vào da thịt một lúc lâu”. Bởi nó hiểu cử chỉ cắn vờ ấy là cử chỉ vuốt ve. Tuy vậy Bắc cũng là con vật có bản lĩnh, nó biết tiết chế sự vuốt ve... Không táo tợn mà lặng lẽ, thâm trầm và theo dõi từng biểu hiện thoáng qua mọi biểu hiện và sự thay đổi trên nét mặt Thoóc-ton không phải để ngờ vực hay xét đoán vu vơ mà bằng niềm sung sướng thầm thì với đôi mắt tinh táo ngược lên “thật là mãn nguyện”. Chỉ thế thôi, thậm chí còn xa hơn nó hiểu rằng cái gì sẽ đến. Giác quan đặc biệt mơ hồ từ giây thần kinh mách bảo và nó đón

nhận. Chỉ cần sức mạnh từ ánh mắt không lời của Bác. Thoóc-ton sẽ quay đầu nhìn lại nó và đôi mắt anh “toả rạng tình cảm tự đáy lòng “còn nó đôi mắt cũng ngời lên như thế... Như nó đã biết từ khi nó có mặt ở phương bắc giá lạnh tới nay”. Một ám ảnh, một cơn ác mộng vụt đến... những cuộc gặp gỡ vô duyên trước đó của nó với Pê-Rôn hay Phơ-răng-xoa, hay anh người lại Ê-cốt. Vì thế, bằng cách của nó, theo cách nghĩ của nó, Bác phải tìm cách đề phòng phải giữ gìn. Cả ban ngày lẫn ban đêm. Đêm đêm trong nỗi lo sợ mơ hồ, Bác thường đang ngủ vùng dậy “trườn qua giá lạnh đến tận mép lều, đứng đấy lắng nghe tiếng thở đều đều của chủ”. Chỉ có tiếng thở bình yên của chủ mới làm cho thần kinh hoảng loạn của Bác trở về trạng thái cân bằng.

3. Về nghệ thuật, bài văn chỉ là trích đoạn của một tiểu thuyết, nó chỉ là một mảnh nhỏ của đời sống hiện thực, một tâm trạng vào khoảnh khắc trong mối giao lưu giữa con người và con vật. Tính độc lập và trọn vẹn chỉ là tương đối. Tuy vậy ta vẫn thấy tài năng phát triển trên nhiều phương diện. Đặc điểm bao trùm về thể loại sáng tác là miêu tả kết hợp với chứng minh. Chứng minh ấy tạo nên mạch kết cấu toàn đoạn... ngòi bút miêu tả tâm trạng con vật thật tinh tế mang nhiều màu sắc trữ tình tạo ấn tượng sâu xa của lòng cảm mến. Biện pháp tu từ chủ yếu của trích đoạn trên là biện pháp so sánh. So sánh giữa những cung bậc tình cảm khác nhau (so sánh giữa chủ này và chủ khác của Bác, so sánh giữa con vật này và con vật khác... Câu văn trích đoạn hầu hết là câu văn dài, nhiều vế tạo nên sự trùng điệp cho cảm nghĩ đa tầng dụng ý ấy nhằm mục đích khắc hoạ tính cách của một con vật rất gần với con người.. .

(Theo Vũ Dương Quỹ, Lê Bảo – sdd)

Xem tiếp tài liệu tại: <https://vn doc.com/tai-lieu-hoc-tap-lop-9>